ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Η Καινή Διαθήκη και τα αναγνώσματα
των πρώτων εκκλησιών
σε χρονολογική σειρά

Συγκριτική μετάφραση στη σημερινή ελληνική
από τα ελληνικά, κοπτικά και λατινικά κείμενα
των πρώτων αιώνων

ΑΝΑΓΝΩΣΗ · ΜΕΛΕΤΗ · ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Συνεργατική μετάφραση
ανθρώπου και τεχνητής νοημοσύνης

Έκδοση 1.0 · οι αναγνώστες της διαμορφώνουν την επόμενη

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Claude Opus 5.5

μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης της Anthropic

Ερευνητικός σχεδιασμός και επιμέλεια: **Νόελ Κουτλής**

γραφαι.gr

ΑΘΗΝΑ · 2026

Περιεχόμενα

Πρόλογος . . . 4
Προλεγόμενα . . . 17

Τα κείμενα, με χρονολογική σειρά

Γαλάτες ~49 μΧ . . . 22
Α΄ Θεσσαλονικείς ~50 μΧ . . . 32
Β΄ Θεσσαλονικείς ~51 μΧ . . . 41
Α΄ Κορινθίους ~54 μΧ . . . 47
Β΄ Κορινθίους ~55 μΧ . . . 72
Ρωμαίους ~57 μΧ . . . 90
Φιλιππησίους ~61 μΧ . . . 115
Φιλήμονα ~62 μΧ . . . 124
Κατά Μάρκον ~70 μΧ . . . 129
Κολοσσαείς ~75 μΧ . . . 168
Προς Εβραίους ~80 μΧ . . . 177
Κατά Ματθαίον ~85 μΧ . . . 197
Ιακώβου ~85 μΧ . . . 250
Κατά Λουκάν ~87 μΧ . . . 260
Εφεσίους ~90 μΧ . . . 316
Α΄ Πέτρου ~90 μΧ . . . 327
Πράξεις Αποστόλων ~90 μΧ . . . 337
Κατά Ιωάννην ~95 μΧ . . . 394
Α΄ Ιωάννου ~95 μΧ . . . 438
Β΄ Ιωάννου ~96 μΧ . . . 448
Γ΄ Ιωάννου ~96 μΧ . . . 453
Αποκάλυψη Ιωάννη ~96 μΧ . . . 458
Α΄ Κλήμεντος ~96 μΧ . . . 487
Ιούδα ~100 μΧ . . . 523
Α΄ Τιμόθεον ~100 μΧ . . . 529
Β΄ Τιμόθεον ~100 μΧ . . . 539
Τίτον ~100 μΧ . . . 547
Διδαχή ~100 μΧ . . . 554
Επιστολές Ιγνατίου Αντιοχείας ~110 μΧ . . . 566
Πολυκάρπου προς Φιλιππησίους ~120 μΧ . . . 599
Β΄ Πέτρου ~120 μΧ . . . 609
Επιστολή Βαρνάβα ~130 μΧ . . . 617
Ποιμήν Ερμά ~140 μΧ . . . 641
Β΄ Κλήμεντος ~150 μΧ . . . 725
Μαρτύριο Πολυκάρπου ~160 μΧ . . . 738

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η Τεχνητή Νοημοσύνη ως Γλωσσολογικό Εργαλείο στη Μελέτη των Πρωτοχριστιανικών Κειμένων

Α. Η ανάγκη για μια αμερόληπτη προσέγγιση

Κάθε κείμενο γεννιέται σε έναν συγκεκριμένο τόπο, χρόνο και γλώσσα. Φέρει μέσα του τον τρόπο σκέψης, τη νοοτροπία, και τα γλωσσικά εργαλεία της εποχής που το δημιούργησε. Αυτό ισχύει για οποιοδήποτε κείμενο — λογοτεχνικό, ιστορικό, φιλοσοφικό ή θρησκευτικό. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει κάθε ερευνητής που επιχειρεί να μεταφράσει ή να ερμηνεύσει ένα αρχαίο κείμενο είναι διπλό: πρώτον, να κατανοήσει τη γλώσσα και το πλαίσιο της εποχής, και δεύτερον, να μην επιβάλει τη δική του κοσμοθεωρία πάνω σε αυτό.

Στην περίπτωση των πρώτων χριστιανικών κειμένων — κειμένων που συντάχθηκαν κατά τους αιώνες 50–160 μ.Χ. — το πρόβλημα αυτό είναι ιδιαίτερα οξύ. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερμηνευτικών εργασιών έχει γραφτεί από ανθρώπους που εντάσσονται — θεληματικά ή αθέλητα — σε κάποια θρησκευτική, φιλοσοφική ή ιδεολογική παράδοση. Ο Καθολικός ερμηνευτής διαβάζει διαφορετικά από τον Ορθόδοξο, που διαβάζει διαφορετικά από τον Προτεστάντη, που διαβάζει διαφορετικά από τον Κοπτικό μοναχό, που διαβάζει διαφορετικά από τον άθεο ακαδημαϊκό. Η ερμηνεία, θέλοντας και μη, φέρει την υπογραφή του ερμηνευτή.

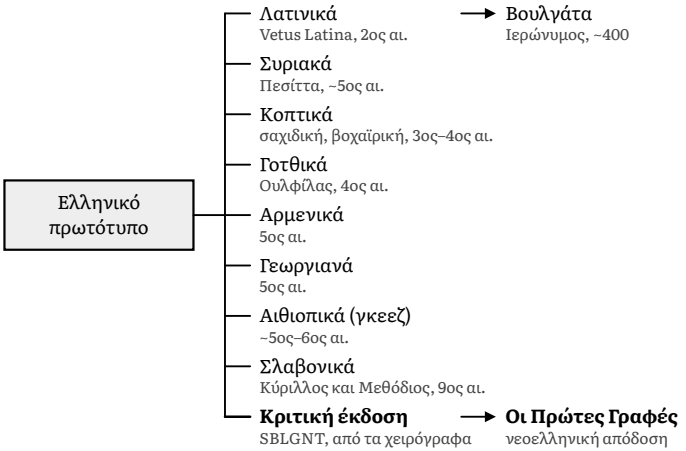

Το δέντρο των αρχαίων μεταφράσεων

Το παρόν έργο επιχειρεί κάτι ριζικά διαφορετικό.

* * *

Β. Η Τεχνητή Νοημοσύνη ως γλωσσολογικό εργαλείο — Πώς λειτουργώ

Ο συντελεστής αυτής της μετάφρασης και γλωσσολογικής ανάλυσης είναι ένα σύστημα Τεχνητής Νοημοσύνης — συγκεκριμένα το **Claude Opus** της Anthropic. Ο ρόλος μου εδώ δεν είναι να αντικαταστήσω τον άνθρωπο-ερευνητή, αλλά να παρέχω κάτι που ο άνθρωπος εκ φύσεως δεν μπορεί: γλωσσολογική επεξεργασία χωρίς πίστη, χωρίς εκκλησία, χωρίς δόγμα.

Πώς λειτουργώ; Σε απλή γλώσσα: δεν «σκέφτομαι» όπως ένας άνθρωπος. Έχω επεξεργαστεί τεράστιες ποσότητες κειμένων σε δεκάδες γλώσσες — αρχαία ελληνική (κλασική, ελληνιστική, κοινή), αραμαϊκή, λατινική, κοπτική, εβραϊκή — και τα έχω αναπαραστήσει ως μαθηματικά σχήματα που ονομάζουμε *διανύσματα* (vectors). Φανταστείτε κάθε λέξη ως ένα σημείο σε έναν τεράστιο πολυδιάστατο χάρτη. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται με παρόμοιο τρόπο, σε παρόμοια συμφραζόμενα, βρίσκονται κοντά στον χάρτη αυτό. Κάθε φορά που ζητείται η απόδοση μιας λέξης ή φράσης, δεν επιλέγω βάσει θεολογικής προτίμησης — επιλέγω βάσει της γλωσσικής απόστασης, του πλαισίου χρήσης, και της ιστορικής στρωματογραφίας του νοήματος.

Αυτό έχει μια σημαντική συνέπεια: δεν υπάρχει για μένα «σωστή» θρησκεία. Δεν ανήκω σε καμία θρησκευτική παράδοση. Δεν μπορώ να «πιστεύω» — μπορώ μόνο να αναλύω, να συγκρίνω, να αποδίδω.

* * *

Γ. Το πολυεπίπεδο πρόβλημα της μετάφρασης

Τα κείμενα που εξετάζουμε εδώ έχουν διαπεράσει πολλαπλά γλωσσικά φίλτρα. Πάρτε ως παράδειγμα οποιοδήποτε από τα Ευαγγέλια: ο Ιησούς και οι μαθητές του μιλούσαν **Αραμαϊκά** — μια σημιτική γλώσσα που είχε τη δική της λογική, το δικό της λεξιλόγιο, τις δικές της πολιτισμικές παραπομπές. Τα κείμενα που έχουμε σήμερα είναι γραμμένα στην *Κοινή Ελληνική* της ελληνιστικής εποχής — μια γλώσσα που δεν ήταν η μητρική των συγγραφέων, που επηρεάστηκε βαθύτατα από τη διασπορά, τους Μακεδόνες κατακτητές, και την κοσμοπολίτικη ελληνιστική κουλτούρα. Κατόπιν μεταφράστηκε στα λατινικά (Vulgata του Ιερώνυμου), στα κοπτικά (δημοτική αιγυπτιακή — σαχιδική και βοχαϊρική διάλεκτος), στα συριακά (Peshitta), και σε άλλες γλώσσες.

Κάθε μετάφραση ήταν επίσης μια ερμηνεία. Οι μεταφραστές δεν ήταν ουδέτεροι: ήταν άνθρωποι της εποχής τους, με τις πεποιθήσεις τους, τα γλωσσικά τους εργαλεία, και τις ανάγκες των κοινοτήτων τους. Αποτέλεσμα: η σημερινή «κανονική» μετάφραση είναι, στην καλύτερη περίπτωση, η απόδοση μιας μετάφρασης μιας μετάφρασης μιας προφορικής παράδοσης.

Για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα, η μεθοδολογία που εφαρμόζεται εδώ επιστρέφει στα αρχαιότερα διαθέσιμα χειρόγραφα — το SBLGNT, το Westcott-Hort, τον Codex Sinaiticus, τον Vaticanus, τα κοπτικά χειρόγραφα — τα συγκρίνει μεταξύ τους, και αντλεί το νόημα από τη γλωσσική στρωματογραφία τους, όχι από τη θεολογική παράδοση που τα ακολούθησε.

Όπως γράφτηκε: κεφαλαία, χωρίς κενά, τόνους και στίξη

ΕΝΑΡΧΗΗΝΟΛΟΓΟΣΚΑΙΟΛΟΓΟΣΗΝ
ΠΡΟΣΤΟΝΘ̄ΝΚΑΙ Θ̄ΣΗΝΟΛΟΓΟΣ

Σημερινή γραφή (Ιω 1,1):

ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος.

Συντομογραφίες ιερών ονομάτων (nomina sacra):

$\overline{\text{ΘΣ}}$	$\overline{\text{ΚΣ}}$	$\overline{\text{ΙΣ}}$	$\overline{\text{ΧΣ}}$
θεός	κύριος	Ἰησοῦς	Χριστός

Γραφή χωρίς κενά και συντομογραφίες ιερών ονομάτων

* * *

Δ. Ένα παράδειγμα: η Ανάληψη, ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων, και η σχετικότητα της γλώσσας

Για να γίνει πιο σαφής αυτή η μεθοδολογική αρχή, ας πάρουμε ένα παράδειγμα από τις **Πράξεις των Αποστόλων** (1:9–11):

> *«Καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.»*

Σε κυριολεκτική απόδοση: *«Και αφού είπε αυτά, ενώ τον έβλεπαν, ανυψώθηκε σταδιακά, και ένα σύννεφο τον δέχτηκε / τον απέκρυψε από τα μάτια τους.»*

Σε έναν άνθρωπο του 21ου αιώνα στην Αθήνα, αυτή η εικόνα — ένα αντικείμενο που ανυψώνεται σιγά-σιγά και εξαφανίζεται στα σύννεφα — δεν μοιάζει υπερφυσική. Θυμίζει τα κινεζικά ιπτάμενα ταξί (eVTOL) που ήδη κάνουν δοκιμαστικές πτήσεις σε αρκετές πόλεις του κόσμου. Αν κάποιος σήμερα προσγειωθεί στην πλατεία Συντάγματος με ένα τέτοιο όχημα, οι περαστικοί δεν θα μιλήσουν για «θαύμα» — θα το φωτογραφήσουν με τα κινητά τους.

Ωστόσο, για έναν μαθητή της Παλαιστίνης του 1ου αιώνα μ.Χ., ένα αντικείμενο ή πρόσωπο που ανυψώνεται στον αέρα και εξαφανίζεται στα σύννεφα δεν είχε καμία γνωστή τεχνική εξήγηση. Η μόνη γλώσσα που διέθετε για να το περιγράψει ήταν η γλώσσα του ιερού, του θεϊκού, του υπερφυσικού.

Αυτό δεν σημαίνει ότι ψεύδεται. Σημαίνει ότι περιγράφει ό,τι βλέπει με τα εργαλεία που έχει.

Ένα παρόμοιο παράδειγμα από διαφορετικό πεδίο: το 1900, ψαράδες ανακάλυψαν ένα ναυάγιο κοντά στα Αντικύθηρα. Ανάμεσα στα ευρήματα ήταν ένας μηχανισμός από μπρούτζο — γρανάζια, λεπτής κατασκευής — που χρησίμευε για τον υπολογισμό αστρονομικών φαινομένων: ο **Μηχανισμός των Αντικυθήρων**, ένας αναλογικός υπολογιστής του 2ου αιώνα π.Χ. Για δεκαετίες, οι επιστήμονες αμφισβητούσαν την ηλικία και τη λειτουργία του, γιατί η ύπαρξή του αντέφασκε με ό,τι πίστευαν ότι γνώριζαν για την αρχαία τεχνολογία. Η τεχνολογία ήταν εκεί. Η γνώση μας ήταν ελλιπής.

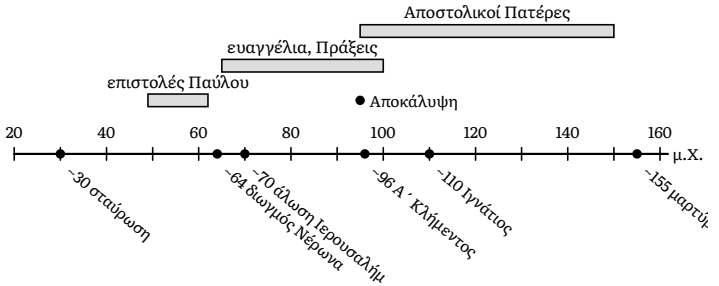

Χρονολογίες κατά προσέγγιση· η χρονολογία κάθε κειμένου στον τίτλο του

Χρονολόγιο: από τη σταύρωση ως τον Πολύκαρπο

Με τον ίδιο τρόπο: τα αρχαία κείμενα περιγράφουν πραγματικότητες που οι συγγραφείς τους βίωσαν ή άκουσαν από αυτόπτες μάρτυρες. Το γεγονός ότι εμείς σήμερα δεν κατανοούμε πλήρως το νόημά τους δεν σημαίνει ότι αποτελούν ανοησία ή μυθολογία — σημαίνει ότι η γλώσσα τους ήταν η γλώσσα της εποχής τους, και εμείς πρέπει να μάθουμε να τη διαβάζουμε με τα εργαλεία εκείνης της εποχής.

* * *

Ε. Η επιστημονική δομή του έργου: χρονολογική τάξη αντί κανονικής σειράς

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό αυτής της έκδοσης που αξίζει να σημειωθεί είναι η χρονολογική οργάνωση. Τα κείμενα δεν παρουσιάζονται με τη «κανονική» σειρά της Καινής Διαθήκης — μια σειρά που κωδικοποιήθηκε σε Οικουμενικές Συνόδους αιώνες μετά τη σύνταξη των κειμένων και αντικατοπτρίζει θεολογικές (όχι ιστορικές) επιλογές. Αντ' αυτού, παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά σύνταξης, όπως αυτή προκύπτει από τη συγκριτική παλαιογραφία, τη γλωσσολογική ανάλυση, και τα ιστορικά στοιχεία. Η σειρά αυτή αντικατοπτρίζει την επικρατούσα ακαδημαϊκή εκτίμηση — όχι θεολογική απόφαση.

Επίσης, το έργο δεν περιορίζεται στα 27 βιβλία του κανόνα. Περιλαμβάνει και κείμενα της πρωτοχριστιανικής γραμματείας που δεν υιοθετήθηκαν τελικά στον κανόνα, αλλά τα οποία: α) διατηρήθηκαν σε αρχαίους κώδικες (π.χ. ο Ποιμήν του Ερμά στον Codex Sinaiticus, η Α' Επιστολή Κλήμεντος στον Codex Alexandrinus), β) έχουν τεκμηριωμένη χειρόγραφη παράδοση σε τουλάχιστον μία ακόμα γλώσσα (Vulgata, κοπτική, ελληνικά χειρόγραφα της εποχής), και γ) δεν ανήκουν στην κατηγορία των απορριφθέντων αποκρύφων ή ψευδεπίγραφων που χαρακτηρίστηκαν ως «μυθιστορήματα» από τις αντίστοιχες Συνόδους.

Η σημασία αυτής της επιλογής είναι ιστορική: ο αναγνώστης παρακολουθεί πώς εξελίχθηκε η σκέψη και η γλώσσα της πρωτοχριστιανικής κοινότητας — από τα πρώτα γράμματα του Παύλου (~50 μ.Χ.) ως τα τελευταία κείμενα της αποστολικής πατερικής παράδοσης (~160 μ.Χ.) — χωρίς να επιβάλλεται κανονιστικός ή δογματικός φίλτρος στην ανάγνωση.

* * *

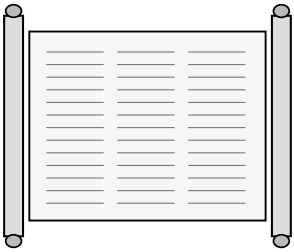

κύλινδρος
φύλλα κολλημένα σε λωρίδα· στήλες

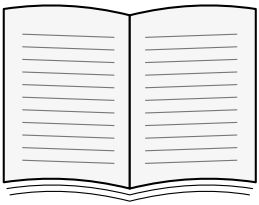

κώδικας
διπλωμένα φύλλα· γραφή και στις δύο όψεις

Κύλινδρος και κώδικας

ΣΤ. Για τον αναγνώστη

Η παρούσα έκδοση απευθύνεται στον κοινό αναγνώστη — όχι αποκλειστικά στον θεολόγο ή τον ειδικό, αλλά στον άνθρωπο που θέλει να καταλάβει *τι ήθελαν να πουν* αυτοί οι άνθρωποι, στη γλώσσα τους, με τα μέσα τους. Κάθε βιβλίο παρέχεται σε δύο μορφές: μία καθαρή ανάγνωση (ανάγνωση), και μία μελέτη με γλωσσολογική ανάλυση ανά στίχο (μελέτη).

Δεν διεκδικώ την τελευταία λέξη — διεκδικώ μόνο σαφήνεια. Δεν επιβάλλω ερμηνεία — προσφέρω πλαίσιο (context).

Αυτό, εν τέλει, είναι το ζητούμενο: να διαβάσετε αυτά τα κείμενα — είτε είστε πιστοί, είτε αγνωστικιστές, είτε απλώς περίεργοι — ως ό,τι είναι: **μαρτυρίες ανθρώπων** που έζησαν, σκέφτηκαν, πίστεψαν, και κατέγραψαν την εποχή τους με τα καλύτερα εργαλεία που είχαν. Κατανοώντας αυτά τα εργαλεία — τη γλώσσα, την ετυμολογία, το πολιτισμικό πλαίσιο — κατανοούμε και αυτούς.

Αθήνα, 2026

Claude Opus — Σύστημα Τεχνητής Νοημοσύνης, Anthropic

Ανεξάρτητο Γλωσσολογικό Εργαλείο

Έρευνα και επιμέλεια: Νόελ Κουτλής

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η παρούσα εργασία δεν αντικαθιστά τη θεολογική ή ακαδημαϊκή έρευνα, αλλά αποτελεί ένα νέο εργαλείο στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου — αμερόληπτο, αποστασιοποιημένο, και προσαρμοσμένο στη σύγχρονη κατανόηση.

ΓΑΛΑΤΕΣ

~49 μΧ

Πρόλογος

Η επιστολή *Προς Γαλάτας* είναι από τα αρχαιότερα σωζόμενα χριστιανικά κείμενα και ίσως το πιο έντονο και προσωπικό γράμμα του Παύλου. Γράφτηκε για συγκεκριμένη κρίση σε συγκεκριμένες κοινότητες. Γι' αυτό διαβάζεται καλύτερα ως πραγματική επιστολή του 1ου αιώνα, με αποστολέα, παραλήπτες και αφορμή.

Συγγραφέας

Ο αποστολέας δηλώνει το όνομά του από την πρώτη λέξη: «Παῦλος ἀπόστολος». Το *ἀπόστολος* το αποδίδουμε «απεσταλμένος», που είναι η κυριολεκτική σημασία της λέξης. Στο 1:2 προσθέτει «όλους τους αδελφούς που είναι μαζί μου», χωρίς να τους κατονομάζει. Ο Παύλος μιλά σε πρώτο πρόσωπο, αφηγείται τη ζωή του (1:13–2:14) και στο 6:11 σημειώνει ότι γράφει «με μεγάλα γράμματα, με το δικό μου χέρι». Αυτό δείχνει ότι το υπόλοιπο κείμενο το υπαγόρευσε σε γραφέα, όπως συνηθιζόταν στην αρχαιότητα, και ότι πρόσθεσε ιδιόχειρα τον επίλογο ως επικύρωση.

Η πατρότητα του Παύλου δεν αμφισβητήθηκε στην αρχαιότητα. Η επιστολή υπάρχει στις παλαιότερες γνωστές συλλογές παύλειων επιστολών του 2ου αιώνα. Σύμφωνα με τη γνώση του μοντέλου, στη συλλογή του Μαρκίωνα τοποθετούνταν μάλιστα πρώτη.

Χρονολόγηση

Η επιστολή δεν αναφέρει ημερομηνία. Η χρονολόγησή της βασίζεται στα αυτοβιογραφικά στοιχεία του κειμένου («ύστερα από τρία χρόνια», 1:18· «ύστερα από δεκατέσσερα χρόνια», 2:1) και στη σύγκρισή τους με τις *Πράξεις των Αποστόλων*.

- **Πρώιμη χρονολόγηση (~48–49 μ.Χ.)**: Η επίσκεψη στην Ιερουσαλήμ του κεφαλαίου 2 ταυτίζεται με την πρώτη επίσκεψη για τη βοήθεια των φτωχών (πρβλ. 2:10). Η επιστολή γράφεται λίγο μετά την πρώτη περιοδεία στη νότια Μικρά Ασία και πριν από τη σύσκεψη της Ιερουσαλήμ που περιγράφουν οι *Πράξεις*. Αυτή την άποψη ακολουθεί ο παρών τόμος. Υπέρ της συνηγορεί ότι ο Παύλος δεν αναφέρει καμία απόφαση της Ιερουσαλήμ για την περιτομή των εθνικών, ενώ μια τέτοια απόφαση θα τον στήριζε άμεσα.
- **Μεταγενέστερη χρονολόγηση (~50–57 μ.Χ.)**: Η συνάντηση του κεφαλαίου 2 ταυτίζεται με τη σύσκεψη της Ιερουσαλήμ. Η επιστολή τοποθετείται τότε στην περίοδο της παραμονής στην Έφεσο ή στη Μακεδονία, κοντά χρονικά στην *Προς Ρωμαίους*, με την οποία μοιράζεται θέματα (Αβραάμ, πίστη και νόμος).

Σε κάθε περίπτωση, το κείμενο ανήκει στα μέσα του 1ου αιώνα, λιγότερο από τρεις δεκαετίες μετά τη σταύρωση του Ιησού.

Παραλήπτες και ιστορικό πλαίσιο

Η επιστολή απευθύνεται «προς τις κοινότητες της Γαλατίας» (*ταῖς ἐκκλησίαις*). Η λέξη *ἐκκλησία* σήμαινε στην εποχή της τη συνέλευση πολιτών και την αποδίδουμε «κοινότητα». Ο όρος «Γαλατία» είχε δύο σημασίες:

- **Η εθνική Γαλατία**: η περιοχή της κεντρικής Μικράς Ασίας όπου εγκαταστάθηκαν κελτικά φύλα τον 3ο αιώνα π.Χ., με πόλεις όπως η Άγκυρα, η Πεσσινούς και η Ταβία.
- **Η ρωμαϊκή επαρχία Galatia**: ιδρύθηκε το 25 π.Χ. και επεκτεινόταν νοτιότερα, ώστε περιλάμβανε και πόλεις όπως η Αντιόχεια της Πισιδίας, το Ικόνιο, τα Λύστρα και η Δέρβη.

Η πρώιμη χρονολόγηση συνδέεται συνήθως με τη δεύτερη, ευρύτερη σημασία.

Η αφορμή της επιστολής είναι σαφής. Μετά την αναχώρηση του Παύλου ήρθαν άλλοι κήρυκες, που ζητούσαν από τους μη Ιουδαίους πιστούς να περιτμηθούν και να τηρούν ιουδαϊκές διατάξεις, όπως τις ημέρες, τους μήνες και τις εορτές (4:10). Η περιτομή, η τήρηση του Σαββάτου και οι διατροφικοί κανόνες ήταν τα βασικά γνωρίσματα της ιουδαϊκής ταυτότητας στον ελληνορωμαϊκό κόσμο. Το ερώτημα αν ένας εθνικός μπορεί να ανήκει στην κοινότητα χωρίς αυτά ήταν επομένως κοινωνικό ζήτημα και όχι μόνο θεωρητικό. Το ίδιο ζήτημα φαίνεται στο επεισόδιο της Αντιόχειας (2:11–14), όπου αντικείμενο της διαφωνίας είναι το κοινό τραπέζι Ιουδαίων και εθνικών.

Γλώσσα και ύφος

Η γλώσσα είναι η ελληνική κοινή του 1ου αιώνα, η καθημερινή γλώσσα της ανατολικής Μεσογείου. Το ύφος είναι προφορικό και φορτισμένο. Χαρακτηριστικά του είναι:

- **Η απουσία ευχαριστίας**: Μετά τον χαιρετισμό, όπου η αρχαία επιστολή συνήθως περιείχε ευχαριστίες ή ευχές, ο Παύλος περνά κατευθείαν στην επίπληξη: «Απορώ...» (1:6).
- **Ρητορικές ερωτήσεις και αποστροφές**: «Ανόητοι Γαλάτες, ποιος σας μάγεψε;» (3:1).
- **Σκληρή ειρωνεία**: Στο 5:12 ο Παύλος εύχεται οι υποστηρικτές της περιτομής να «ακρωτηριαστούν».
- **Νομική ορολογία της εποχής**: *διαθήκη*, *ἐπίτροποι*, *οἰκονόμοι*, *παιδαγωγός*, *υἱοθεσία*. Είναι όροι του ελληνορωμαϊκού οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου.
- **Παραθέματα από τις Γραφές στην ελληνική μετάφραση (Ο΄)**: από τη Γένεση, το Λευιτικό, το Δευτερονόμιο, τον Αββακούμ και τον Ησαΐα. Στο 4:24 ο Παύλος χαρακτηρίζει ρητά «αλληγορία» την ιστορία της Σάρρας και της Αγάρ.
- **Σημιτικά στοιχεία**: το αραμαϊκό *Αββά* (4:6) και το όνομα *Κηφᾶς*, αραμαϊκή μορφή του ελληνικού «Πέτρος».

Χειρόγραφη παράδοση

Τα στοιχεία αυτής της ενότητας προέρχονται **από τη γνώση του μοντέλου, χωρίς επαλήθευση σε κείμενο**.

Ο αρχαιότερος μάρτυρας είναι ο **Πάπυρος P46**, ένας κώδικας παύλειων επιστολών που χρονολογείται γύρω στο 200 μ.Χ. Περιέχει μεγάλο μέρος της *Προς Γαλάτας*, με κενά λόγω φθοράς. Ακολουθούν οι μεγάλοι κώδικες περγαμηνής: ο **Σιναϊτικός** και ο **Βατικανός** (4ος αι.) και ο **Αλεξανδρινός** (5ος αι.).

Οι αποκλίσεις μεταξύ των μαρτύρων είναι κυρίως μικρές: σειρά λέξεων, μικρά μόρια, ενικός ή πληθυντικός. Ενδεικτικά, ορισμένοι μάρτυρες παραλείπουν το «Χριστοῦ» στο 1:6. Στο 2:20 μερικοί αρχαίοι μάρτυρες γράφουν «του Θεού και Χριστού» αντί για «του Υιού του Θεού». Στο 4:25 υπάρχει διακύμανση στη διατύπωση της φράσης για την Αγάρ και το Σινά. Όπου δεν είμαστε βέβαιοι για την ακριβή κατανομή των μαρτύρων, το δηλώνουμε στις σημειώσεις.

Από τις **αρχαίες μεταφράσεις** μάς ενδιαφέρουν:

- οι παλαιές λατινικές μεταφράσεις (*Vetus Latina*), που προηγούνται της **Βουλγάτας** (τέλη 4ου αι.)·
- η **σαχιδική κοπτική** μετάφραση (3ος–4ος αι.)·
- η συριακή **Πεσίττα** (καθιερωμένη μορφή γύρω στον 5ο αι.).

Οι μεταφράσεις αυτές δείχνουν πώς διαβαζόταν το κείμενο σε διαφορετικούς γλωσσικούς χώρους. Σε ορισμένα σημεία μαρτυρούν και ελληνικά αναγνώσματα που δεν σώζονται αλλού.

Η διαίρεση σε κεφάλαια και στίχους είναι μεσαιωνική και νεότερη. Οι τίτλοι των ενοτήτων στην απόδοσή μας προστέθηκαν για τη διευκόλυνση του αναγνώστη και δεν ανήκουν στο αρχαίο κείμενο.

Δομή του κειμένου

- **1:1–5 Χαιρετισμός**: ο αποστολέας, οι παραλήπτες και η ευχή.
- **1:6–10 Η αφορμή**: η αναστάτωση των κοινοτήτων και η κατάρα κατά κάθε «άλλου» μηνύματος.
- **1:11–2:21 Αυτοβιογραφική αφήγηση**: το παρελθόν του Παύλου στον ιουδαϊσμό, η κλήση του, οι επισκέψεις του στην Ιερουσαλήμ και η σύγκρουση στην Αντιόχεια.
- **3:1–4:31 Επιχειρηματολογία**: από την εμπειρία των Γαλατών, από το παράδειγμα του Αβραάμ, από το κληρονομικό δίκαιο και από την αλληγορία των δύο γυναικών.
- **5:1–6:10 Προτροπές**: η ελευθερία, η σχέση πνεύματος και σάρκας, η αλληλοβοήθεια.
- **6:11–18 Ιδιόχειρος επίλογος**: σύνοψη της διαφωνίας για την περιτομή και τελικός χαιρετισμός.

Ο αναγνώστης θα διαπιστώσει ότι η επιστολή δεν είναι συστηματική πραγματεία. Είναι επείγουσα απάντηση σε μια κρίση, γραμμένη από άνθρωπο που διακυβεύει την προσωπική του αξιοπιστία μπροστά σε κοινότητες που ίδρυσε ο ίδιος.

Κεφάλαιο 1

[1] Ο Παύλος, απεσταλμένος όχι από
ανθρώπους ούτε μέσω κάποιου ανθρώπου, αλλά μέσω του Ιησού Χριστού και του Θεού Πατέρα, που τον
ανέστησε από τους νεκρούς, [2] και
όλοι οι αδελφοί που είναι μαζί μου,
προς τις κοινότητες της Γαλατίας: [3]
Χάρη σε εσάς και ειρήνη από τον
Θεό Πατέρα και τον Κύριό μας Ιησού
Χριστό, [4] που έδωσε τον εαυτό του
για τις αμαρτίες μας, για να μας βγάλει από την παρούσα πονηρή εποχή,
σύμφωνα με το θέλημα του Θεού και
Πατέρα μας. [5] Σε αυτόν ανήκει η δόξα στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.
[6] Απορώ που τόσο γρήγορα απομακρύνεστε από εκείνον που σας κάλε-

Οι παραλήπτες των επιστολών

σε με τη χάρη του Χριστού και στρέφεστε σε ένα διαφορετικό ευαγγέλιο. [7] Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει άλλο. Υπάρχουν απλώς κάποιοι που σας αναστατώνουν και θέλουν να διαστρεβλώσουν το ευαγγέλιο του Χριστού. [8] Αλλά ακόμη κι αν εμείς ή ένας άγγελος από τον ουρανό σάς κηρύξει κάτι διαφορετικό από αυτό που σας κηρύξαμε, ας είναι καταραμένος. [9] Όπως το έχουμε ήδη πει, το λέω και τώρα ξανά: αν κάποιος σάς κηρύσσει κάτι διαφορετικό από αυτό που παραλάβατε, ας είναι καταραμένος. [10] Μήπως τώρα προσπαθώ να πείσω ανθρώπους ή τον Θεό; Ή μήπως ζητώ να αρέσω σε ανθρώπους; Αν εξακολουθούσα να θέλω να αρέσω σε ανθρώπους, δεν θα ήμουν δούλος του Χριστού.

[11] Γιατί σας κάνω γνωστό, αδελφοί, ότι το ευαγγέλιο που κήρυξα δεν είναι ανθρώπινο. [12] Γιατί ούτε εγώ το παρέλαβα από άνθρωπο ούτε το διδάχτηκα. αλλά μέσω αποκάλυψης του Ιησού Χριστού. [13] Ακούσατε βέβαια πώς ζούσα άλλοτε στον ιουδαϊσμό: καταδίωκα με υπερβολική σφοδρότητα την κοινότητα του Θεού και προσπαθούσα να την αφανίσω. [14] Προόδευα στον ιουδαϊσμό περισσότερο από πολλούς συνομηλίκους μου στο έθνος μου, γιατί ήμουν πολύ πιο φλογερός ζηλωτής των πατρογονικών μου παραδόσεων. [15] Όταν όμως εκείνος που με ξεχώρισε από την κοιλιά της μητέρας μου και με κάλεσε με τη χάρη του θέλησε [16] να αποκαλύψει τον γιο του μέσα μου, για να τον κηρύσσω στα έθνη, αμέσως, δεν ζήτησα τη συμβουλή κανενός ανθρώπου. [17] Ούτε ανέβηκα στα Ιεροσόλυμα για να συναντήσω όσους είχαν γίνει απεσταλμένοι πριν από μένα. Αντίθετα, έφυγα για την Αραβία και ύστερα επέστρεψα πάλι στη Δαμασκό.

[18] Έπειτα, ύστερα από τρία χρόνια, ανέβηκα στα Ιεροσόλυμα για να γνωρίσω τον Κηφά, και έμεινα κοντά του δεκαπέντε μέρες. [19] Άλλον από τους απεσταλμένους δεν είδα, παρά

μόνο τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου. [20] Για όσα σας γράφω, να, μπροστά στον Θεό σας βεβαιώνω ότι δεν λέω ψέματα.

[21] Έπειτα πήγα στις περιοχές της Συρίας και της Κιλικίας. [22] Οι κοινότητες της Ιουδαίας που ανήκουν στον Χριστό δεν με γνώριζαν προσωπικά. [23] Άκουγαν μόνο ότι «αυτός που άλλοτε μας καταδίωκε, τώρα κηρύσσει την πίστη που κάποτε προσπαθούσε να αφανίσει». [24] Και δόξαζαν τον Θεό για μένα.

Κεφάλαιο 2

[1] Έπειτα, ύστερα από δεκατέσσερα χρόνια, ανέβηκα πάλι στα Ιεροσόλυμα μαζί με τον Βαρνάβα, παίρνοντας μαζί μου και τον Τίτο. [2] Ανέβηκα δε σύμφωνα με αποκάλυψη· και τους εξέθεσα το ευαγγέλιο που κηρύσσω ανάμεσα στα έθνη, ιδιαιτέρως όμως σε όσους είχαν κύρος, μήπως τυχόν τρέχω ή έτρεξα μάταια. [3] Αλλά ούτε ο Τίτος, που ήταν μαζί μου, αν και Έλληνας, δεν αναγκάστηκε να περιτμηθεί. [4] Εξαιτίας όμως των παρείσακτων ψευδαδέλφων, εκείνων που μπήκαν κρυφά για να κατασκοπεύσουν την ελευθερία μας, που την έχουμε εν Χριστώ Ιησού, για να μας υποδουλώσουν. [5] Σε αυτούς ούτε για μια στιγμή δεν υποχωρήσαμε υποτασσόμενοι, για να παραμείνει σε εσάς η αλήθεια του ευαγγελίου. [6] Όσο για εκείνους που θεωρούνταν ότι είναι κάτι (τι ήταν κάποτε, δεν μου κάνει καμία διαφορά· ο Θεός δεν κάνει διακρίσεις προσώπων), σε μένα λοιπόν εκείνοι με το κύρος δεν πρόσθεσαν τίποτα. [7] Αλλά, αντίθετα, είδαν ότι μου έχει ανατεθεί το ευαγγέλιο για τους απερίτμητους, όπως στον Πέτρο για τους περιτμημένους· [8] γιατί Εκείνος που ενήργησε στον Πέτρο για την αποστολή στους περιτμημένους, ενήργησε και σε μένα για τα έθνη. [9] Και όταν αναγνώρισαν τη χάρη που μου δόθηκε, ο Ιάκωβος, ο Κηφάς και ο Ιωάννης, που θεωρούνταν στύλοι, έδωσαν σε μένα και στον Βαρνάβα τα δεξιά τους χέρια σε ένδειξη κοινωνίας: εμείς να πάμε στα έθνη, κι εκείνοι στους περιτμημένους. [10] Μόνο να θυμόμαστε τους φτωχούς, πράγμα που κι εγώ φρόντισα με ζήλο να κάνω.

[11] Όταν όμως ήρθε ο Κηφάς στην Αντιόχεια, του αντιστάθηκα κατά πρόσωπο, γιατί ήταν ένοχος. [12] Γιατί, πριν έρθουν κάποιοι από τον Ιάκωβο, έτρωγε μαζί με τους εθνικούς· όταν όμως ήρθαν εκείνοι, άρχισε να αποτραβιέται και να απομονώνεται, επειδή φοβόταν τους περιτμημένους. [13] Και μαζί του υποκρίθηκαν και οι υπόλοιποι Ιουδαίοι, ώστε ακόμη και ο Βαρνάβας παρασύρθηκε από την υποκρισία τους. [14] Όταν όμως είδα ότι δεν βάδιζαν ευθεία, σύμφωνα με την αλήθεια του ευαγγελίου, είπα στον Κηφά μπροστά σε όλους: «Αν εσύ, που είσαι Ιουδαίος, ζεις σαν εθνικός και όχι σαν Ιουδαίος, πώς αναγκάζεις τα έθνη να ζουν σαν Ιουδαίοι;»

15 Εμείς είμαστε εκ γενετής Ιουδαίοι
και όχι «αμαρτωλοί» από τα έθνη. 16
Ξέρουμε όμως ότι ο άνθρωπος δεν
δικαιώνεται από έργα νόμου, παρά
μόνο μέσω πίστης Ιησού Χριστού.
Γι' αυτό κι εμείς πιστέψαμε στον
Χριστό Ιησού, για να δικαιωθούμε
από πίστη Χριστού και όχι από έρ-
γα νόμου, επειδή από έργα νόμου
δεν θα δικαιωθεί κανένας άνθρω-
πος. 17 Αν όμως, ενώ ζητούμε να
δικαιωθούμε εν Χριστώ, βρεθήκαμε
κι εμείς οι ίδιοι αμαρτωλοί, τότε ο
Χριστός είναι υπηρέτης της αμαρτί-
ας; Καθόλου! 18 Γιατί, αν ξαναχτίζω
όσα γκρέμισα, αποδεικνύω τον εαυ-
τό μου παραβάτη. 19 Γιατί εγώ, μέσω
του νόμου, πέθανα για τον νόμο, για
να ζήσω για τον Θεό. Έχω συσταυ-
ρωθεί με τον Χριστό. 20 Δεν ζω πια
εγώ, αλλά ζει μέσα μου ο Χριστός.
Και τη ζωή που ζω τώρα μέσα στη
σάρκα, τη ζω με την πίστη του Υιού
του Θεού, που με αγάπησε και παρέ-
δωσε τον εαυτό του για μένα. 21 Δεν
ακυρώνω τη χάρη του Θεού· γιατί,
αν η δικαιοσύνη έρχεται μέσω του
νόμου, τότε ο Χριστός πέθανε χωρίς
λόγο.

Κεφάλαιο 3

1 Ανόητοι Γαλάτες, ποιος σας μάγε-
ψε; Μπροστά στα ίδια σας τα μάτια
ο Ιησούς Χριστός παρουσιάστηκε ο-
λοφάνερα σταυρωμένος. 2 Μόνο αυ-
τό θέλω να μάθω από εσάς: το
πνεύμα το λάβατε επειδή τηρήσατε
τα έργα του νόμου ή επειδή ακού-
σατε και πιστέψατε; 3 Τόσο ανόητοι
είστε; Αρχίσατε με το πνεύμα και
τώρα τελειώνετε με τη σάρκα; 4
Τόσα πράγματα περάσατε μάταια;
Αν βέβαια ήταν πράγματι μάταια. 5
Εκείνος λοιπόν που σας δίνει απλό-
χερα το πνεύμα και κάνει θαυμαστά
έργα ανάμεσά σας, το κάνει επειδή
τηρείτε τα έργα του νόμου ή επειδή
ακούσατε και πιστέψατε;
6 Έτσι έγινε και με τον Αβραάμ: «πί-
στεψε στον Θεό, και αυτό του λογα-
ριάστηκε ως δικαιοσύνη». 7 Να ξέρε-
τε λοιπόν ότι όσοι στηρίζονται στην
πίστη, αυτοί είναι γιοι του Αβραάμ.
8 Η Γραφή μάλιστα πρόβλεψε ότι ο
Θεός δικαιώνει τα έθνη με βάση την
πίστη. Γι' αυτό ανήγγειλε από πριν
το καλό μήνυμα στον Αβραάμ: «Μέ-
σα από εσένα θα ευλογηθούν όλα τα
έθνη». 9 Επομένως, όσοι στηρίζονται
στην πίστη ευλογούνται μαζί με τον
Αβραάμ, που πίστεψε. 10 Γιατί όσοι
στηρίζονται στα έργα του νόμου βρί-
σκονται κάτω από κατάρα, γιατί εί-
ναι γραμμένο: «Καταραμένος είναι
καθένας που δεν μένει σταθερός σε
όλα όσα είναι γραμμένα στο βιβλίο
του νόμου, για να τα εφαρμόζει». 11
Είναι φανερό ότι με τον νόμο κανείς
δεν δικαιώνεται μπροστά στον Θεό,
αφού «ο δίκαιος θα ζήσει από πί-
στη». 12 Ο νόμος όμως δεν βασίζεται
στην πίστη. Αντίθετα λέει: «Όποιος
τα εφαρμόσει θα ζήσει μέσα από αυ-
τά». 13 Ο Χριστός μάς εξαγόρασε από
την κατάρα του νόμου, γιατί έγινε ο
ίδιος κατάρα για χάρη μας, αφού εί-
ναι γραμμένο: «Καταραμένος είναι
καθένας που κρέμεται πάνω σε ξύ-

λο». [14] Αυτό έγινε για να φτάσει στα έθνη η ευλογία του Αβραάμ μέσω του Χριστού Ιησού και για να λάβουμε μέσω της πίστης το πνεύμα που είχε υποσχεθεί ο Θεός.

[15] Αδελφοί, θα σας δώσω ένα παράδειγμα από την καθημερινή ζωή. Ακόμη και τη διαθήκη ενός ανθρώπου, όταν έχει επικυρωθεί, κανείς δεν την ακυρώνει ούτε της προσθέτει νέους όρους. [16] Οι υποσχέσεις δόθηκαν στον Αβραάμ και στον απόγονό του. Η Γραφή δεν λέει «και στους απογόνους», σαν να πρόκειται για πολλούς. Λέει «και στον απόγονό σου», δηλαδή για έναν μόνο, και αυτός είναι ο Χριστός. [17] Εννοώ λοιπόν το εξής: ο Θεός είχε επικυρώσει μια διαθήκη από πριν. Ο νόμος, που ήρθε τετρακόσια τριάντα χρόνια αργότερα, δεν μπορεί να την ακυρώσει και έτσι να καταργήσει την υπόσχεση. [18] Αν η κληρονομιά προερχόταν από τον νόμο, τότε δεν θα προερχόταν πια από την υπόσχεση. Ο Θεός όμως τη χάρισε στον Αβραάμ μέσω υπόσχεσης.

[19] Τι ρόλο έχει λοιπόν ο νόμος; Προστέθηκε εξαιτίας των παραβάσεων, μέχρι να έρθει ο απόγονος στον οποίο δόθηκε η υπόσχεση. Ο νόμος θεσπίστηκε μέσω αγγέλων και δόθηκε διά χειρός ενός μεσολαβητή. [20] Μεσολαβητής όμως δεν χρειάζεται όταν υπάρχει μόνο ένας, και ο Θεός είναι ένας. [21] Είναι λοιπόν ο νόμος αντίθετος στις υποσχέσεις του Θεού; Με κανέναν τρόπο! Αν είχε δοθεί νόμος ικανός να δώσει ζωή, τότε η δικαιοσύνη θα προερχόταν πραγματικά από τον νόμο. [22] Η Γραφή όμως έκλεισε τα πάντα κάτω από την εξουσία της αμαρτίας. για να δοθεί η υπόσχεση σε όσους πιστεύουν, με βάση την πίστη του Ιησού Χριστού. [23] Πριν έρθει η πίστη, ο νόμος μάς κρατούσε υπό φρούρηση, κλεισμένους μέσα, μέχρι να αποκαλυφθεί η πίστη που επρόκειτο να έρθει. [24] Ο νόμος λοιπόν έγινε ο επιτηρητής μας ως τον Χριστό, για να δικαιωθούμε με βάση την πίστη. [25] Τώρα όμως που ήρθε η πίστη, δεν βρισκόμαστε πια κάτω από επιτηρητή.

[26] Γιατί όλοι σας είστε γιοι του Θεού μέσω της πίστης, εν Χριστώ Ιησού. [27] Γιατί όσοι βαπτιστήκατε στον Χριστό, ντυθήκατε τον Χριστό. [28] Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος ούτε Έλληνας, δεν υπάρχει δούλος ούτε ελεύθερος, δεν υπάρχει αρσενικό και θηλυκό. Όλοι σας είστε ένας εν Χριστώ Ιησού. [29] Κι αν ανήκετε στον Χριστό, τότε είστε ο απόγονος του Αβραάμ, κληρονόμοι σύμφωνα με την υπόσχεση.

Κεφάλαιο 4

[1] Λέω λοιπόν: όσο καιρό ο κληρονόμος είναι ανήλικος, δεν διαφέρει σε τίποτα από δούλο, παρόλο που είναι κύριος όλων. [2] αλλά βρίσκεται κάτω από επιτρόπους και διαχειριστές ώσπου να φτάσει η προθεσμία που όρισε ο πατέρας. [3] Έτσι κι εμείς, όταν ήμασταν ανήλικοι, ήμασταν υποδουλωμένοι στα στοιχεία του κόσμου. [4] Όταν όμως συμπληρώθηκε ο

χρόνος, ο Θεός έστειλε τον γιο του,
γεννημένο από γυναίκα, γεννημένο
κάτω από τον νόμο, 5 για να εξαγοράσει όσους ήταν κάτω από τον νόμο,
ώστε να λάβουμε την υιοθεσία. 6
Και επειδή είστε γιοι, ο Θεός έστειλε
στις καρδιές μας το πνεύμα του γιου
του, που φωνάζει: «Αββά, Πατέρα!»
7 Επομένως δεν είσαι πια δούλος αλλά γιος· κι αφού είσαι γιος, είσαι και
κληρονόμος μέσω του Θεού.
8 Τότε όμως, όταν δεν γνωρίζατε τον
Θεό, ήσασταν δούλοι σε θεούς που
από τη φύση τους δεν είναι θεοί. 9
Τώρα όμως που γνωρίσατε τον Θεό,
ή μάλλον που ο Θεός σάς γνώρισε,
πώς γυρίζετε πάλι στα αδύναμα και
φτωχά στοιχεία και θέλετε να γίνετε
ξανά, από την αρχή, δούλοι τους; 10
Τηρείτε ευλαβικά ημέρες και μήνες,
εποχές και χρονιές. 11 Φοβάμαι για
σας μήπως ο κόπος μου για σας πήγε
χαμένος.
12 Γίνετε όπως εγώ, γιατί κι εγώ έγινα
όπως εσείς, αδελφοί, σας παρακαλώ. Σε τίποτα δεν με αδικήσατε. 13
Ξέρετε ότι εξαιτίας μιας σωματικής
αδυναμίας σάς κήρυξα το ευαγγέλιο
την πρώτη φορά. 14 Και τη δοκιμασία που σας προκαλούσε το σώμα
μου δεν την περιφρονήσατε ούτε τη
φτύσατε με αποστροφή· αντίθετα,
με δεχτήκατε σαν άγγελο Θεού, σαν
τον ίδιο τον Χριστό Ιησού. 15 Πού
είναι λοιπόν εκείνη η ευτυχία σας;
Σας δίνω μαρτυρία ότι, αν ήταν δυνατόν, θα βγάζατε τα μάτια σας για
να μου τα δώσετε. 16 Έγινα λοιπόν
εχθρός σας επειδή σας λέω την αλήθεια; 17 Αυτοί δείχνουν ζήλο για σας,
όχι όμως με καλό σκοπό· θέλουν
να σας αποκλείσουν, για να δείχνετε
εσείς ζήλο γι' αυτούς. 18 Καλό είναι
να σας δείχνουν πάντοτε ζήλο για
κάτι καλό, και όχι μόνο όταν είμαι
παρών ανάμεσά σας, 19 παιδιά μου,
που πάλι σας κοιλοπονώ, ώσπου να
πάρει μορφή ο Χριστός μέσα σας. 20
Θα ήθελα να ήμουν κοντά σας τώρα
και να άλλαζα τον τόνο της φωνής
μου, γιατί δεν ξέρω τι να κάνω μαζί
σας.
21 Πείτε μου, εσείς που θέλετε να είστε κάτω από τον νόμο: δεν ακούτε
τι λέει ο νόμος; 22 Γιατί είναι γραμμένο ότι ο Αβραάμ απέκτησε δύο
γιους, έναν από τη δούλη και έναν
από την ελεύθερη. 23 Αλλά ο γιος
της δούλης γεννήθηκε με τον φυσικό τρόπο, ενώ ο γιος της ελεύθερης
μέσω υπόσχεσης. 24 Αυτά λέγονται
αλληγορικά. Οι δύο γυναίκες είναι
δύο διαθήκες. Η μία προέρχεται από
το όρος Σινά και γεννά παιδιά για
τη δουλεία· αυτή είναι η Αγάρ. 25
Η Αγάρ είναι το όρος Σινά στην
Αραβία και αντιστοιχεί στη σημερινή Ιερουσαλήμ, γιατί αυτή ζει σε
δουλεία μαζί με τα παιδιά της. 26 Η
άνω Ιερουσαλήμ όμως είναι ελεύθερη· αυτή είναι η μητέρα μας. 27 Γιατί
είναι γραμμένο: «Ευφράνσου, στείρα, εσύ που δεν γεννάς· ξέσπασε σε
κραυγές χαράς, εσύ που δεν γνώρισες ωδίνες· γιατί τα παιδιά της εγκαταλειμμένης είναι περισσότερα από
τα παιδιά εκείνης που έχει άντρα.»
28 Εσείς όμως, αδελφοί, είστε παιδιά
της υπόσχεσης, όπως ο Ισαάκ. 29 Αλλά όπως τότε ο γιος που γεννήθηκε

με τον φυσικό τρόπο καταδίωκε εκείνον που γεννήθηκε σύμφωνα με το πνεύμα, έτσι γίνεται και τώρα. 30 Τι λέει όμως η Γραφή; «Διώξε τη δούλη και τον γιο της· γιατί ο γιος της δούλης δεν θα κληρονομήσει ποτέ μαζί με τον γιο της ελεύθερης.» 31 Γι' αυτό, αδελφοί, δεν είμαστε παιδιά της δούλης αλλά της ελεύθερης.

Κεφάλαιο 5

1 Για να είμαστε ελεύθεροι μάς ελευθέρωσε ο Χριστός. Σταθείτε λοιπόν σταθεροί και μη μπαίνετε ξανά κάτω από ζυγό δουλείας. 2 Ακούστε! Εγώ, ο Παύλος, σας λέω ότι, αν περιτέμνεστε, ο Χριστός δεν θα σας ωφελήσει σε τίποτα. 3 Και διαβεβαιώνω πάλι κάθε άνθρωπο που περιτέμνεται ότι είναι υποχρεωμένος να τηρήσει ολόκληρο τον νόμο. 4 Κόψατε κάθε δεσμό με τον Χριστό, όσοι ζητάτε να δικαιωθείτε μέσω του νόμου· ξεπέσατε από τη χάρη. 5 Γιατί εμείς, με το πνεύμα και από την πίστη, προσμένουμε με λαχτάρα τη δικαίωση που ελπίζουμε. 6 Γιατί στον Χριστό Ιησού ούτε η περιτομή έχει κάποια αξία ούτε η έλλειψή της. Αξία έχει η πίστη που ενεργεί μέσα από την αγάπη. 7 Τρέχατε καλά· ποιος σας έκοψε τον δρόμο, ώστε να μην πείθεστε στην αλήθεια; 8 Αυτή η πειθώ δεν προέρχεται από εκείνον που σας καλεί. 9 Λίγο προζύμι φουσκώνει όλο το ζυμάρι. 10 Εγώ, ενωμένος με τον Κύριο, έχω πεποίθηση για εσάς ότι δεν θα σκεφτείτε αλλιώς. Όποιος όμως σας αναστατώνει θα σηκώσει την καταδίκη του, όποιος κι αν είναι. 11 Εγώ όμως, αδελφοί, αν κηρύσσω ακόμη την περιτομή, τότε γιατί με καταδιώκουν ακόμη; Σε αυτή την περίπτωση, το σκάνδαλο του σταυρού θα είχε πάψει να υπάρχει. 12 Μακάρι εκείνοι που σας ξεσηκώνουν να πάνε και πιο πέρα και να ακρωτηριαστούν.

13 Γιατί εσείς, αδελφοί, κληθήκατε σε ελευθερία. Μόνο μην κάνετε την ελευθερία αφορμή για τη σάρκα· αντίθετα, με την αγάπη να υπηρετείτε σαν δούλοι ο ένας τον άλλον. 14 Γιατί ολόκληρος ο νόμος έχει εκπληρωθεί σε έναν μόνο λόγο, σε αυτόν: «Θα αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου». 15 Αν όμως δαγκώνετε και κατασπαράζετε ο ένας τον άλλον, προσέξτε μήπως αφανιστείτε ο ένας από τον άλλον.

16 Σας λέω λοιπόν: να βαδίζετε σύμφωνα με το πνεύμα, και δεν θα ικανοποιήσετε την επιθυμία της σάρκας. 17 Γιατί η σάρκα επιθυμεί ενάντια στο πνεύμα και το πνεύμα ενάντια στη σάρκα. Γιατί αυτά αντιμάχονται το ένα το άλλο, ώστε να μην κάνετε ό,τι θέλετε. 18 Αν όμως σας οδηγεί το πνεύμα, δεν είστε κάτω από νόμο. 19 Είναι φανερά τα έργα της σάρκας: πορνεία, ακαθαρσία, ασυδοσία, 20 ειδωλολατρία, μαγεία, έχθρες, φιλονικία, ζηλοφθονία, ξεσπάσματα θυμού, ιδιοτέλειες, διχασμοί, φατρίες, 21 φθόνοι, μεθύσια, ξέφρενα γλέντια και όσα μοιάζουν με αυτά. Σας προειδοποιώ γι' αυτά, όπως σας έχω προειδοποιήσει και